

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد
بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

دیپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

برلین، ۲۱ دسمبر ۲۰۰۹

به کهنه خود بساز که نو دیگران گران است

وجوه تمایز و تفارق بین دری افغانستان و فارسی ایران

(بخش پنجم)

طرز نوشتن کلمات فرنگی

در قسمت اول این سلسله مقدماتاً به عمومیات زبان دری پرداخته شد و در قسمتهای ۲ تا ۴ یک سلسله کلماتی پیش کشیده شدند، که در دری افغانستان و فارسی ایران در معانی متفاوت و حتی متضاد بکار میروند. این بحث را که دنباله طولانی دارد، در همینجا گذاشته و در حالی که ادامه اش را در آینده وعده میدهم، به گوشه های دیگر این "تمایز و تفارق" رسیدگی می کنم. در این قسمت که قسمت پنجم است، در مورد طرز تحریر کلمات فرنگی در زبان دری افغانستان و فارسی ایران، نکاتی چند عرضه میگردد.

طرز نوشتن کلمات فرنگی

در زبان دری افغانستان و فارسی ایران

"صبح مردان" و به اصطلاح زیبای دیگر دری کابلی، "صبح پگاهی" که صفحه امروز، ۲۱ دسمبر ۲۰۰۹ پورتال "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" را باز کردم، بعد از اعلامیه ۴۴ پورتال و مقاله جامع و علمی، دوست و همکار گرانقدرم، داکتر عبد الحنان روستائی، در مورد حفظ سلامت اتموسفیر زمین و کانفرانس ناکام کوپنهاگ، مقاله ای از خانم "گیسو شاکری"، نویسنده ارجمند ایرانی، معنون به "اگر بخوانم و یا نخوانم!" توجهم را جلب کرد. مقاله را خواندم، که هم زیبا نگاشته شده است و هم رسا و گویا. چنانکه عادت بمرگ من است، در هنگام مرور آثار مکتوب - چه نظم و چه نثر - پیوسته گوشه چشمی به کلمات و طرز نگارش آنها میداشته باشم. بالخاصه چون از مدتهاست، که وجوه تمایز و تفارق دری افغانستان و فارسی ایران را زیر ذره بین گرفته ام، نظری بر طرز التحریر کلمات در هردو سرزمین نیز دارم و متوجهم که نویسندگان افغان و ایرانی عین کلمات را بصورت عام، و کلمات فرنگی را خاصاً، چگونه در قید تحریر در می آرند.

در مقاله خانم گیسو شاکری، کلمه فرنگی "دمکراسی" دقتم را بخود کشایند، که در دری افغانستان به اشکال "دموکراسی" و "دیموکراسی" نوشته میشود. همین یک کلمه را بهانه گرفته و در زمینه چیزکی عرضه میدارم.

طیف و به اصطلاح ریاضی - فزیک "سپکتروم". کلمات فرنگی که بعینهم در زبانهای ما اخذ گردیده و مورد استعمال قرار دارند، بسیار بزرگ است و من فقط بر حسب امتثال، بر چند مثال مکتب مینمایم. بدون شک طرز تحریر این کلمات در دری افغانستان و فارسی ایران در رسته اول مربوط بدین میشود، که در دری افغانستان معمولاً طرز تلفظ انگریزی و در فارسی ایران طرز تلفظ فرانسوی کلمات فرنگی را مدار اعتبار قرار میدهند. بگذریم ازینکه بعض کلمات خاص مثلاً نام ماههای عیسوی را در فارسی ایران از فرانسوی گرفته و "ژانویه و مارس و ژون و اوت و سپتامبر و نوامبر و دسامبر" میگویند، در حالی که همین ها در دری افغانستان در هیئت "جنوری و مارچ و جون و آگست و سپتمبر و نومبر و دسمبر" معمول اند؛ به کلماتی توجه می نمائیم که در تمام زبانهای فرنگی، "فی الجملة" یا "بالنسیبه" به عین شکل و صورت تلفظ میگردند. اینست که طور مثال کلمات ذیل را پیش میکشیم.

اما پیش از این پیشکش، بر یک نکته تأکید میکنم، که در هنگام نوشتن کلمات فرنگی به زبانهای دری و فارسی، باید در درجه اول "فونتیکی" این کلمات مد نظر باشد و کاری شود، که هیئت "مکتوب" با صورت "ملفوظ" آنها سر بخورد. من ضمن این بحث، صورت التحریر انگریزی این کلمات را می آرم، با این آگاهی که طرز اداء و تحریر آنها در زبانهای دیگر فرنگی، بسیار از هم دور نیست.

- دموکراسی صورت دری کلمه Democracy انگریزی و از نگاه تلفظی متشکل است از دو بخش "دمو" Demo و "کراسی" Cracy. (بر ریشه یونانی و طرز التحریر هلنیستی این کلمه درینجا عنایتی ندارم و ضرورت آوردنش را هم نمی بینم). در دری افغانستان این کلمه را به دو صورت "دمو کراسی" و "دیموکراسی" مینویسند، که از نگاه من هر دو درست است، چون در سیلاب اول، مخرج "یای مجهول" حالت دوم، به تخفیف عین کار "کسره" را در حالت اولی انجام میدهد. اما ترتیب نوشتن این کلمه را بشکل "دموکراسی" به هیچ صورت، درست نمیدانم. چون "دم" به سه صورت تلفظ شده میتواند، که فقط حالتی با "کسر" حرف اول، با اصل فرنگی خود، نزدیکی میرساند. در حالی که "دمو" و "دیمو" تلفظ را بصورت یگانه و واحد تضمین میکنند. اینکه برادران ایرانی ما این کلمه را در چه شکل و هیئتی مینویسند، مربوط به خود آنها و ذوق و سلیقه خاص ایشانست، اما افغانهای عزیز هیچ اجباری ندارند، که صورت "مغلوط" تلفظ ایرانی کلمه را کاپی کنند.

- هوتل Hotel از نگاه تقطیع تلفظ، متشکل از "هو" Ho و "تل" Tel است، که باید به شکل "هوتل" نوشته شود. ایرانیان این کلمه را در هیئت "هتل" مینگارند، که صورت "ملفوظ" کلمه را به وضاحت یگانه و واحد افاده کرده نمیتواند. چون "ه" به حیث سیلاب اول کلمه به سه شکل مفتوح و مکسور و مضموم تلفظ شده میتواند و ازین میانه تنها و تنها حالت سوم قرین به اصل فرنگی تلفظ آن است. عین معضل و مشکل در مورد کلمه "تلفون" Telephone (Telefon) نیز صادق است، که در فارسی ایران بصورت "تلفن" نوشته میشود.

- Police در تلفظ با دو سیلاب "پو" Po و "لیس" Lice قابل تجزیه است، که از مجموعه هردو "پولیس" بدست می آید. این کلمه را ایرانیان به شکل "پلیس" مینویسند، که باز هم به دلایل بالا نادرست است، چون سیلاب اول "پ" به سه صورت مفتوح و مکسور و مضموم تلفظ شده میتواند و از جمله فقط و فقط حالت "مضموم" آن با "فونتیکی" این کلمه مطابقت دارد.

- نوشتن کلمه America تنها بشکل "امریکا" - یعنی با الف کوتاه - درست است، ولی ایرانیان آن را "آمریکا" - با الف ممدود و مد دار - تلفظ کرده و همین قسم مینگارند، که از اصل فونتیکی فرنگی آن، بسیار دور می افتد.

- کلمه Africa نیز باید با "الف کوتاه" و به شکل "افریقا" نوشته شود، که در فارسی ایران آن را با "الف ممدود" (مد دار) مینویسند. نوشتن این کلمه بشکل "افریقا" با فونتیکی این کلمه هیچ سازگار نیست.

- کلمه فرانسوی "المان" Allemagne با "الف کوتاه" اول درست و مطابق به تلفظ اصل فرانسوی آن است. در ایران آن را در هیئت "آلمان" و با "الف ممدود" تلفظ کرده و همین رقم مینگارند، که درست نیست. در دری افغانستان این کلمه را از قدیم و ندیم بشکل درست و در هیئت "المان" (با الف کوتاه اول) تلفظ کرده و همین طور مینوشتند، تا اینکه هموطنان ما با مطبوعات ایرانی سر و کار وسیع یافته و گونه ایرانی آن را از خود ساختند. هموطنان عزیز ما ب فکر اینکه تلفظ ایرانی این کلمه درست است، همان "تلفظ" ایرانی را کاپی کرده و جانشین "تلفظ درست" افغانی آن ساختند. یعنی که هموطنان ارجمند ما "درست" خود را با "نادرست" ایرانیان معاوضه کردند.

در بین عوام افغانستان مگر کلمه "جرمنی" که مأخوذ از زبان انگریزی میباشد (Germany) بیشتر رائج است، اما تعلیمایافتگان ما که با ادبیات و مطبوعات ایرانی سر و کار بسیار گرفته اند، کلمه "المان" و منسوبش "آلمانی" را به تقلید از ایرانیان، از فرانسوی اخذ کرده اند.

طوری که برایم ثابت گردیده است، برادران ایرانی ما بسیار خوش دارند، که حرکت "فتحه" کلمات خارجی و خصوصاً کلمات فرنگی را به صورت "الف" و "الف کوتاه" چنین کلمات را بشکل "الف ممدود" تلفظ نمایند. ایرانیان "کرزی" را بصورت "کرزای" و حتی "کرزائی" تلفظ مینمایند و "تکسی" را "تاکسی" و همین طرز تلفظ را در تحریر و لفظ قلم نیز مراعات میکنند. این بحث در قسمت های بعدی نیز دنبال خواهد گردید.